

Pædagogisk Læreplan

Østen For Solen (ØFS)

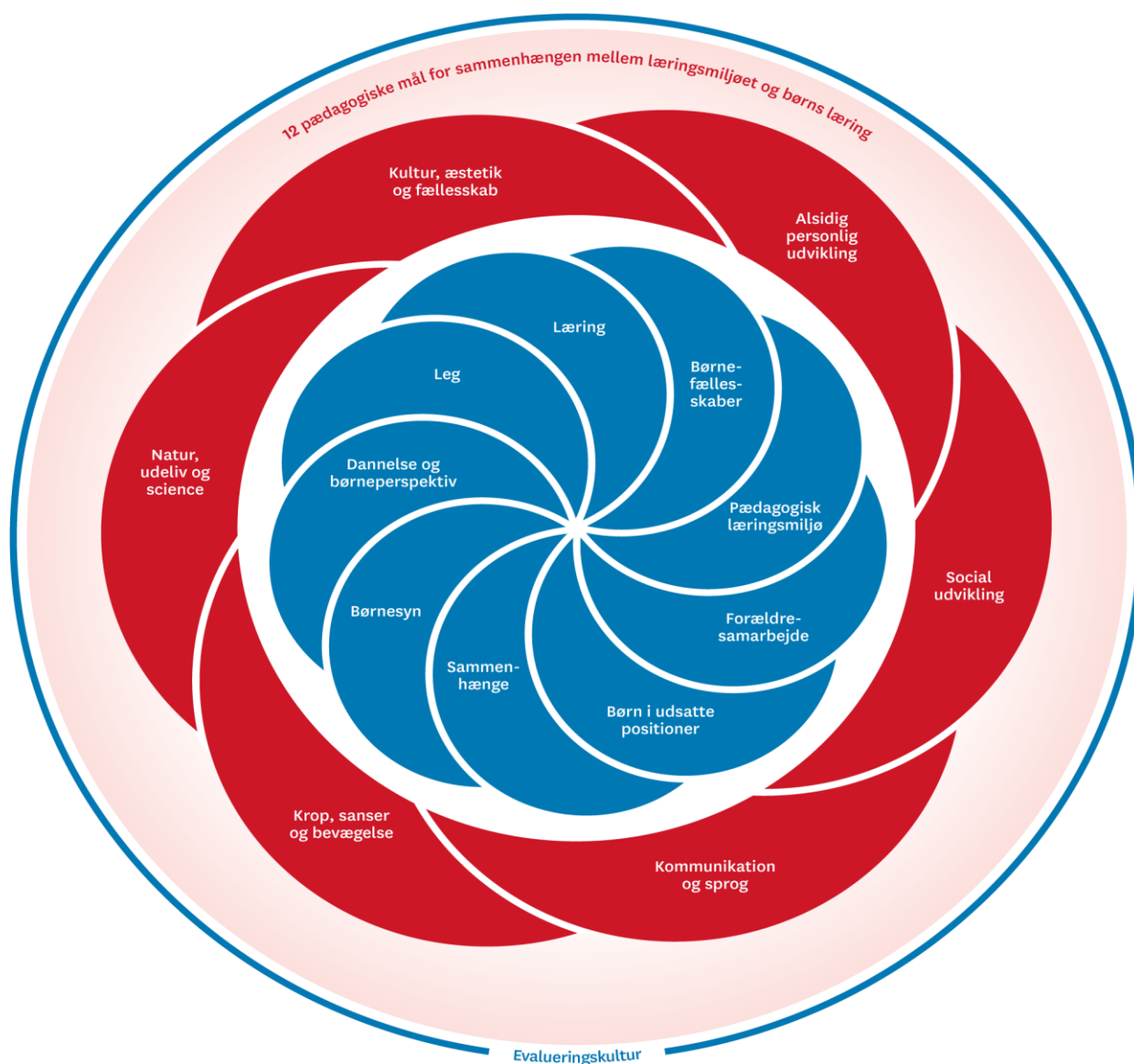
Klynge E, Amager, KK – 2023 -2025

Østen For Solen - Vi følges mod stjernerne

Den Pædagogiske Læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske Læreplan

Den Pædagogiske Læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den Pædagogiske Læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i publikationen [Den styrkede pædagogiske Læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske Læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den Pædagogiske Læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen Iøbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Indhold

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske Læreplan	2
Hvem er Østen For Solen?	4
Familiegrupper	5
Mad- og måltidspolitik.....	7
Normkritisk pædagogik i Klynge E	11
Pædagogisk grundlag	13
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber.....	16
Legens betydning.....	18
Pædagogisk læringsmiljø	19
Samarbejde med forældre om børns læring	21
Forældreråd og forældrebestyrelse	22
Børn i udsatte positioner	23
Sammenhæng til børnehaveklassen.....	25
Inddragelse af lokalsamfundet	27
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø.....	27
De seks læreplanstemaer	29
Alsidig personlig udvikling.....	29
Social udvikling.....	31
Kommunikation og sprog.....	33
Krop, sanser og bevægelse	35
Natur, udeliv og science.....	37
Kultur, æstetik og fællesskab.....	38
Evalueringskultur	39
Årsevaluering 2020.....	41
Årsevaluering 2023/2024	42

Hvem er Østen For Solen?

Østen For Solen er en integreret daginstitution, bygget i 1996, med ca. 85 børn i alderen 0-6. Institutionen har fem stuer og vi arbejder med familiegrupper, hvor vuggestuebørn og børnehavebørn går på samme stue. Der er herved mulighed for, at søskende kan være på samme stue uanset alder samt børnene har et gennemgående pædagogisk personale i hele deres institutionsliv.

Der er ca. 17 børn på hver stue samt to pædagoger og en pædagogmedhjælper/pædagogisk assistent. Dertil har vi en kostfaglig ansvarlig, en køkkenmedhjælper, en pædagogisk leder, og til tider studerende, praktikanter og medarbejdere i løntilskud.

Vi værdsætter det gode udeliv. I sommerperioden er vuggestuebørnene rigtig meget ude - i vinterperioden lidt mindre. Børnehavebørnene er udenfor næsten hver dag hele året rundt. Til dette formål har vi tre legepladser: En stor legeplads med "skovområde" som giver rig mulighed for, at børnene kan gå på opdagelse, være nysgerrige, gemme sig, bygge huler og klatre i træer. Her har også et udendørs naturværksted og en hønsegård. På de to mindre legepladser er der direkte adgang fra stuerne. På legepladserne kan børnene dufte og smage på bær, grøntsager og krydderurter samt dufte mange forskellige blomster. Desuden tager vi på ture i nærområdet og vi har to elcykler med plads til 10 børn, som vi bruger til ture længere væk.

I løbet af året har vi fællessang en gang om ugen, hvor vi deler børnene op. De ældste børn (storegruppen) mødes og holder fællessang i værkstedet. Resten af børnene mødes i fællesrummet. Her har vi bl.a. fokus på rim og remser samt sanglege der er med til at støtte og udvikle børnene aldersvarende i deres trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Desuden tilbyder vi på stuerne og på tværs af huset aktiviteter og projekter året rundt. De "almindelige" hverdage er dog dem, der er flest af. Her er der god plads til leg og fordybelse og her udvikles børnene gennem pædagogik hele dagen.

Østen for Solen er en del af Amager Klynge E.

I klyngen indgår følgende 8 institutioner: De 5 årstider, Børnehuset Peder Lykkesvej, Børnehuset Lygtemagerstien, Hoppeland, Galaxen, Amagerhus, Skattekosten og Østen For Solen. Vi deler klyngeleder, mens hver institution har egen pædagogisk leder. I klyngen samarbejder vi på tværs af institutionerne, og vi udnytter hinandens ressourcer. I praksis betyder det bl.a., at personale og ledere kan dække hinanden ind i ferieperioder. Desuden kan medarbejdernes viden deles på tværs af institutionerne. Dette kommer børnene til gavn.

Familiegrupper

At ØFS arbejder med familiegrupper betyder, at børnene bliver på den samme stue, fra de starter til de stopper i institutionen. Dermed er der ingen skift mellem vuggestue og børnehave.

Vores familiestruktur giver **mulighed** for, at søskende kan gå på samme stue. Dette skaber sammenhæng og helhed omkring børnenes familieliv og giver en fælles reference omkring deres barndomsliv. Forældre oplever, at de ældre søskende kan fortælle om de yngres hverdag og således bliver søskendes fælles oplevelser en del af familielivet derhjemme.

Børnene er sammen med de samme børn og voksne i de første mange år af deres institutionsliv. Dette giver tryghed og nære tilhørsforhold, og har betydning for den gensidige tilknytning mellem barn og voksen samt den tætte relation. For personale og forældre betyder dette et stærkt og langvarigt samarbejde omkring barnets udvikling.

Store og små børn lærer af hinanden. De mindre børn ser op til og efterligner de større børn. De større børn lærer at vise hensyn og omsorg og nyder at blive set op til. Børnene lærer at blive en del af mindre grupper, men også af større fællesskaber. Således er børnene vant til i hverdagen at være sammen med børn med forskellige behov og færdigheder.

Vi har gennem årene erfaret, at store og små børn leger sammen på tværs af alder. De enkelte børn i gruppen lærer, at andre børn har forskellige forudsætninger for at være deltagere i fællesskaber. Familiegrupper er derfor med til at styrke børnenes personlige og sociale kompetencer, herunder respekt, omsorg og empati. Strukturen giver os samtidig mulighed for at danne børnegrupper med fokus på det enkelte barns udvikling og relationer på tværs af det traditionelle vuggestue/børnehaveskel.

Når børnene leger, gives der hermed mulighed for både at lege alderssvarende men også blive inspireret og inviteret ind i aldersblandede lege.

Derudover har de mindre børn en hverdag, hvor de er sammen med større børn med et mere aktivt sprog. Vores erfaring er, at familiegruppestrukturen kan være med til at understøtte udviklingen af børnenes aktive talesprog.

Det basale kendskab til at arbejde med det enkelte barn ligger i stueregi, dvs. at stuens personale er dem som har det bedste kendskab til barnet og dets udvikling, samt dem der varetager den primære forældrekontakt.

For at børnene lærer andre børn og voksne, og derved danner relationer på tværs af huset, samarbejder vi om aktiviteter på tværs af huset, fx i form af relations-grupper, fællessang mv. Familiegruppestrukturen

bæres således bl.a. af en kombination af stueaktiviteter og aktiviteter på tværs af huset. Vi tilgodeser både de store og små børns behov gennem planlagte pædagogiske aktiviteter, som er aldersopdelte.

Mad- og måltidspolitik

Indledning:

Vi vægter økologisk mad og måltider højt i vores pædagogiske hverdag i Østen For Solen. Vi arbejder med måltidet som et pædagogisk redskab og som en stor del af vores dagligdag, hvor vi sammen med børnene går på opdagelse i måltidet, er nysgerrige, er madmodige, taler sammen, øver selvhjulpenhed og udvikler børnenes sociale kompetencer.

Vores Mad og måltidspædagogik er udarbejdet af et pædagogisk personale fra hver stue, som en del af et forløb omkring udvikling af det pædagogiske måltid for hele huset. For at sikre en fælles tilgang og udvikling mødes vi 4 gange om året sammen med pædagogikens leder og køkkenpersonale og evaluerer.

Vi vægter vigtigheden af, at samarbejdet består af personale, leder, køkkenpersonale og et stort ønske om, at børnene bliver medbestemmende.

3 overordnede værdier for rammerne om det gode måltid:

Måltiderne er et vigtigt pædagogisk redskab som vi er fælles om, vi ønsker at børnene oplever ro, tryghed, god stemning og gode samtaler under måltidet.

Maden skal være varieret, velsmagende, indbydende, økologisk og udfordrende nok til at inspirere og udvikle børnenes madmod og madglæde.

Måltiderne er højdepunkter som vi glæder os til hver dag. Vi skaber gode og hyggelige rammer for måltiderne ved at være gode rollemodeller ved bordet og børnene udvikler selvhjulpenhed gennem inddragelse i arbejdet før, under og efter måltidet.

Opdeling af børn under frokostmåltidet:

Frokostmåltidet skal være et socialt samlingspunkt, hvor børnene synes det er hyggeligt og rart at være.

På hver stue inddeler vi børnene ved tre borde med ca. 6 børn og en voksen ved hvert bord. Således kan det enkelte barn bedre samtale med de andre børn ved bordet eller henvende sig til den voksne og omvendt.

I det lille fællesskab er der mulighed for udviklingsfremmende samtaler, hvor det enkelte barn bedre kan føle sig set, hørt og forstået.

MENU planlægning:

Storegruppe børnene deltager 1 gang om måneden i et børnemøde, hvor de får mulighed for at have indflydelse på menuen den kommende måned. De må komme med opskrifter og ideer og disse bliver videregivet til køkkenet som vurderer, hvad der kan lade sig gøre.

Dette gøres for at give børnene medindflydelse, således de oplever at have en indvirkning på deres hverdag i institutionen.

Pædagogikken i måltidet og børneinddragelse:

Vi er bevidste om den læring vi som rollemodeller giver børnene- også i forbindelse med måltiderne, vi spiser derfor altid den samme mad som børnene (et pædagogisk måltid).

- Det pædagogiske personale er værter ved måltidet, som har ansvaret for at alle børn ved bordet er aktivt deltagende dvs. der er en hyggelig stemning og samtale, hvor alle kan blive hørt.

- Vi taler om, hvad vi skal spise den pågældende dag inden måltidet: råvarer, smage, dufte og konsistens mv.

- Vi lærer børnene at være en del af et fællesskab omkring måltidet ved bordet.

- Vi øver os i at hjælpe hinanden med at række skålene/ kander videre under måltidet.

- Vi understøtter, at børnene udvikler madmod ved at sætte ord på, hvordan maden ser ud og smager. Vi opfordrer børnene og udfordre dem til at smage, men vi presser ikke nogen til at spise eller lægge mad på tallerkenen de ikke ønsker.

- Vi ved, at børn spejler sig i andre børn og de voksne omkring dem, og arbejder med at det har en positiv effekt på det enkelte barn, at blive mødt med forståelse og opfordring til gåpåmod omkring madmod.

Rammerne for måltidet

Før, under og efter måltiderne ønsker vi at skabe en god stemning, der er med til at børnene nyder maden, skabe ro og tid til en god samtale med børnene. Vi lægger dug på bordene, således vi tydeligt signalerer det pædagogiske måltid med gode rammer omkring.

- Vi fortæller, at det snart er spisetid, så børnene kan indstille sig på, at de skal til at afslutte deres aktivitet.
- Børnene hjælper med at rydde op/ skabe rammer for måltidet.

- Alle stuer arbejder med at børnene sidder i mindre grupper og spiser med et pædagogisk personale, dette for at skabe ro og forudsigelighed. Disse gruppers sammensætning kan være blandet aldersmæssigt m.m. Det er op til den enkelte stues personale. På nuværende tidspunkt har alle stuer et bord udenfor stuen, hvor en gruppe børn sidder og spiser for at skabe mere ro inde på stuen.
- Ugens hjælper: Det er illustreret med billeder og gøremål, hvad de enkelte børn omkring bordet skal gøre før og efter måltidet. Dvs. hvem henter vogn, præsenterer maden, dækker bord, tørre af og fejer. Vi arbejder med, at børnene skal være medinddraget, selvhjulpne og have medindflydelse.
- Efter måltidet bærer børnene selv deres service hen på vognen og sørger for det kommer i de rette beholdere.
- De yngste vuggestuebørn må aldrig sidde alene og spise, der skal være et personale til rådighed, for at sikre at barnet får den støtte det har brug for og af sikkerhedsmæssigt hensyn.

Disse overordnede rammer tilpasses de enkelte børns udviklingstrin og de støttes af personalet og ældre børn.

Før	Under	Efter
<ul style="list-style-type: none"> - Hjælpe med at hente vognen. - Dække bord/ sætte dug på. - Evt. skære grønt til måltidet. - Sætte maden på bordet. - Præsentere maden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Sende maden rundt. - Tage maden op selv. - Hælde vand op selv. - Øve i at spise med bestik. - Selv tørre op, hvis der spilles. 	<ul style="list-style-type: none"> - Skrabe den overskydende mad ned i en spand. - Sætte service over på vognen. - Køre vognen tilbage til køkkenet. - Tørre bord af. - Feje.

De daglige måltider:

Vi serverer hver dag morgenmad, formiddagsmad, frokost, eftermiddagsmad og en sen snack.

- Der tilbydes morgenmad fra kl.7 til kl.8
- Formiddagsmad kl.9
- Frokost kl.11 og vi afsætter mellem 30-45 minutter af.
- Eftermiddagsmad kl.14
- Til de børn der hentes sent serveres en snack cirka kl.16.20

Normkritisk pædagogik i Klynge E

I Østenfor solen har vi en normkritisk pædagogisk tilgang til børnene. Via vores normkritiske tilgang ønsker vi at skabe inkluderende fællesskaber, der fremmer ligebehandling og modvirke eksklusion og diskrimination. Vores pædagogiske ståsted og praksis er følgende:

- Vi er optaget af, at børnene får mulighed for at folde sit potentiale ud, uanset køn.
- Vi er optaget af hvad det enkelte barn kan, hvad det skal lære samtidig med at barnet er en integreret del af børnefællesskabet.
- Vi ønsker, at alle skal kunne udvikle en sund og stærk identitet i et mangfoldigt og stimulerende miljø, hvor køn ikke er det, der definerer barnet.
- Vi er optaget af at støtte op om barnets selvværd, nysgerrighed og lyst til at deltage i fællesskabet.
- Vi tilbyder aktiviteter ud fra børnenes kompetencer og ikke ud fra stereotyper baseret på køn.
- Vi følger børnenes spor og interessere os nysgerrigt sammen med børnene.
- Vi er meget opmærksomme på vores sprogbrug om vi åbner eller lukker for barnets udfoldelsesmuligheder.
- Vi taler om børn/ babyer/ mellembørn/ storegruppe børn mm frem for pige grupper og drenge grupper.
- Vi voksne er rollemodeller og vi viser børnene at der er mange forskellige måder at gøre sit køn på. Ved at vise at vi dækker en masse forskellige kompetencer uanset køn.
- Som rollemodel er det vigtigt at vi voksne, ligesom børnene, gør os nysgerrige på det vi ikke kender og som ikke er vores spidskompetence.
- Som voksne bidrager vi til en oplevelse hos børn og forældre, hvor køn ikke bestemmer eller begrænser den enkeltes muligheder.
- Vi tilpasser legetøj, bøger og aktiviteter som giver nuancerede identifikationsmuligheder.

- I Amager klynge E har vi mod og pligt til at være nysgerrige på hinandens intentioner. Vi går i dialog med hinanden og med samfundet omkring os. Vi deltager gerne i en nuanceret dialog og vores fag, vi vender og drejer dilemmaer og lader os inspirere af hinanden.

Pædagogisk grundlag

OMSORGSGREBET- tillid, tryghed og tilknytning

Sådan skaber vi omsorgsfulde relationer til børnene

I Østen For Solen har vi et overordnet motto – Vi følges mod Stjernerne – som har betydning i vores daglige samvær med børnene. At følges mod stjernerne vil sige, at vi bestræber os efter at give hvert enkelt barn de bedste muligheder for at udfolde dets fulde potentiale – **at nå stjernerne** – i samspil med os.

Trivsel og omsorg er uundværlige fundamentet, når barnet skal lære og udvikle sig. Trivsel hænger tæt sammen med, at barnet føler sig set, hørt og forstået, og får omsorg og tryghed fra os voksne. Vi anser det som uundværlige fundamentet for, at børnene udvikler sig. Tryghed og omsorg for hvert enkelt barn prioriteres derfor højt i vores fælles hverdag.

I indkørings-/tilknytningsperioden har barnet brug for meget nærvær og fysisk kontakt fra de voksne på stuen. Barnet har brug for at blive taget godt imod om morgenen for at skabe tryghed som er fundamentet for at barnet kan udvikle sig. Det sker i samspil med den primære medarbejder ved opstart.

Vi ser det enkelte barn, spørger ind til barnet og lytter til, hvad barnet har at byde ind med. Vi mener, det er vigtigt at være i øjenhøjde med barnet og bestræber os på at være nærværende i samspillet med barnet. På den måde opnår vi bedst, at barnet føler sig set, hørt, forstået og således også anerkendt. Vi skaber på denne måde gode forudsætninger for, at barnet lærer at mærke egne men også andres grænser og respekterer hinandens forskelligheder. **Børn skal behandles forskelligt for at kunne behandles ens.**

Det er vigtigt at give barnet medspil og modspil for at give barnet gå på mod, så det får mulighed for at udvikle kompetencer til at klare de udfordringer, barnet måtte møde i løbet af livet. Dette sker sideløbende med, at den voksne hjælper barnet med at rumme og håndtere modgang. Vi mener, at dette bl.a. styrker børnenes selvstændighed, selvværd og nysgerrighed.

I vores hverdag veksler vi mellem aldersopdelte grupper eller i alders differentieret grupper i aktiviteter, som ligger inden for barnets nærmeste udvikling.

I aldersopdelte grupper:

Her laves målrettede aktiviteter inden for børnenes samme udviklingszone og sværhedsgraden justeres efter barnets udvikling.

Alders differentierede grupper:

Her laves målrettede aktiviteter og lege inden for børnenes forskellige udviklingszone. Det giver fx det ældste barn i gruppen mulighed for at tage ansvar, lære fra sig og være en rollemodel i gruppen. Hos de yngre børn giver det mulighed for at træde et skridt tilbage i aktiviteten, og træde ind i en leg, som de ikke ville være i stand til med sine jævnaldrende. Det høje niveau i legen giver et afstemt forventningsniveau og det bliver ikke konkurrencepræget og giver derved en anden dynamik i gruppen.

For at understøtte børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, arbejder vi pædagogisk med at:

Gå bag ved barnet – Gå ved siden af barnet – Gå foran barnet

Når vi **går bag** barnet, støtter og opmuntrer vi barnet; viser jeg tror på dig, og jeg er her, hvis du får brug for mig. Fx Når det lille barn træder ind i institutionen, oplever vi, at barnet først observerer dagligdagen og skaber langsomt relationer til de andre børn og voksne. Langsomt bliver barnet mere tryk, og det begynder at udforske. Ofte har de yngste ikke udviklet sproget endnu, og der har barnet brug for, at den voksne fanger barnets signaler og spejler kropsligt. Fx nikker eller smiler barnet til den voksne, og den voksne spejler og gør efter barnet. Eller hvis barnet klapper, så klapper den voksne efter.

Når barnet bliver ældre og sproget er begyndt at udvikle sig, så hjælper vi barnet til at sætte ord på handlingen eller forstå deres følelser, guide barnets intuitioner og udtryk. Fx hvis et barn står og græder, så kan den voksne sige: "Jeg kan se, du er ked af det". På den måde lærer barnet, hvordan barnet har det i maven, og at tårer betyder, at man er ked af det. Derudover oplever barnet også, at det bliver set, hørt og forstået.

Når vi **går ved siden** af barnet, gør vi tingene sammen: vi undersøger, er nysgerrige og lærer sammen. Fx har barnet fundet en regnorm ude på legepladsen. Sammen undersøger vi, hvad en regnorm er, hvor bor den osv. Vi voksne er her opmærksomme på at afstemme vores kropssprog, mimik og tydelighed. Børn har brug for tydeligt kropssprog og stemmeleje.

Når vi **går foran** barnet, er det, fordi de voksne ved noget, de gerne vil lære barnet. Dette er for at styrke barnets selvtillid, selvværd, personlige kompetencer og øvrige udvikling. Fx forbereder vi børnene på hvad

der skal ske i overgange og aktiviteter. Vi gør det tydeligt og i tide. Nogle børn trives med kollektive beske-
der. Andre børn har brug for individuel mundtlig forberedelse, guidning og visuelle hjælpemidler, fx med
piktogrammer.

I konfliktsituationer som er en naturlig og lærerig del af børns udvikling guider vi børnene på forskellige
måder eks: vi er lyttende og vejledende for alle involverede i konflikten. Vi giver konkrete handlemulighe-
der til børnenes videre brug, korte forklaringer og tydelighed som hjælper børnene ind i fællesskabet igen
så de oplever de er lige værdifulde. Vi arbejder med at ingen af børnene føler sig som tabere eller vindere af
konflikten.

Vi vægter at give børnene fin- og grov motoriske udfordringer og vi har gode rammer i form af, et vær-
ksted, hvor vi kan have materialer stående i både korte og længere perioder. Derudover har vi ”Aladdins
hule”, som er et stort rum med klatrevæg, rebgynger, store tumlemadrasser, puder osv.

Vores store legeplads giver rig mulighed for, at børnene kan gå på opdagelse, være nysgerrige, gemme sig,
bygge huler, klatre i træer og smage på årstiderne bær og krydderurter. Legepladsen er indrettet i forskel-
lige zoner, således det understøtter børnenes alsidig udvikling. Legepladsen har derudover et skovområde,
udeværksted, stort klatrestativ, sandkasse, gynger, rutsjebane, cykler mv. Dertil har vi også et hønseshus,
som giver børnene et indblik i hvor maden kan komme fra, samt pasning og pleje af hønsene, og børnene
er ofte med inde i hønseshuset for at samle æg.

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn, dannelse og børneperspektivet i Klynge E er formet af et fokus på medinddragelse. Vi ønsker at inddrage børnenes perspektiver og oplevelser i den daglige planlægning og den pædagogiske dagligdag, så de tidligt i livet oplever, at deres synspunkter og behov mødes med anerkendelse og interesse. Herigenem er det også vores ambition at bidrage til en grundlæggende etablering af en demokratisk dannelse, hvor børnene oplever at de og andre, har en værdi i sig selv. Børn tænker med kroppen og derfor har vi også et ønske om at give plads til krop og bevægelse – dette er nemlig også en væsentlig måde at styrke det gode børneliv. Vi tilstræber at komme tæt på det enkelte barns intentioner og ved at være nysgerrige på det enkelte barn, ønsker vi lyttende og opmærksomme voksne omkring børnene. Det er blandt andet også herved, at vi løbende kan inddrage børnenes perspektiv på deres dagligdag. Ved at lægge vægt på læringspotentialer i rutinerne styrker vi overgangene og skaber et grundlag for, at det enkelte barn kan udvikle gå-på-mod. Børnene skal møde nysgerrige voksne der som rollemodeller, skaber grundlag for, at børnenes naturlige nysgerrighed på verden omkring dem udvikles og bevares.

I dagligdagen i Østen for Solen udmønter børnesynet sig fx i følgende praksisser: Vi går i børnehøjde og hører alle parter om, hvordan situationen er. De mindste børn hjælper vi med at spejle deres følelser for at anerkende deres oplevelse af situationen. *"Du vil gerne have bilen"*. Vi guider dem til at håndtere deres følelser. For de større børn sætter vi også ord på deres følelser, for at de kan lære sig selv at kende, og vi støtter også barnet i at håndtere situationen. *"Jeg kan se, det er svært. Du har brug for hjælp"*. I en konflikt er der ikke tabere og vindere – men lige deltagere.

Børnene deltager i institutionens hverdagsliv bl.a. ved at hjælpe med at dække borde og dele mad ud ved spisesituationer.

Vi samler børnene til frugt kl. 9. Her vægter vi at tage udgangspunkt i, hvad de enkelte børn er optaget af, så der tages individuelle hensyn. F.eks. hvis der sidder en gruppe børn og leger, behøver de ikke bryde legen op, i stedet sættes frugten og en voksen sig hen til dem.

Vi tager børnene alvorligt, så de oplever, at det de siger og gør, har betydning og giver mening for dem selv og deres omgivelser. f.eks. Hvis et barn har brug for hjælp i garderoben og barnet nyder opmærksomheden og herved bliver meget fortællende, så vægter vi at lytte og give barnet den tid det tager.

Vi inddrager børnene i demokratiske processer. F.eks. i forhold til måltidet, som beskrevet før og når vi skal vælge, hvilken legeplads vi skal tage hen på, er det flertallet der bestemmer, hvilken legeplads, vi vælger.

Legen og legekulturen i klynge E er orienteret mod børnenes interesser. Vores ambition er at etablere en legekultur, hvor legen har en værdi i sig selv. Med det udgangspunkt ligger vi også vægt på legens stemninger og, at de voksne orienterer sig mod stemninger, der skaber mulighed for glæde, vitalitet, deltagelse og fordybelse. I klynge E prioriterer vi, at de voksne leger med børnene ved at gå bagved, ved siden af og foran. Herigennem kan de voksne sikre, at alle børn tilbydes deltagelsesmuligheder i forskellige legefællesskaber. Det er en legekultur, hvor der både er plads til børneinitierede lege såvel som vokseninitierede lege. Vi leger både inde og ude.

Læring og Børnefællesskaber i klynge E: Vi tillægger det brede læringsbegreb stor betydning. Det betyder i klynge E, at vi forstår læring som noget der manifesterer sig i hverdagens handlinger. Læring finder således sted blandt andet via rutiner, leg og planlagte aktiviteter. Læring kræver deltagelse og fællesskaber, og vi er derfor meget optaget af, at alle børn deltager i forskellige aktiviteter, lege og rutiner. En deltagelse der er præget af frivillighed, tryghed og mulighed for gentagelse. Vi ønsker, at der er plads til nysgerrighed, sanser, krop og undren – sådan, skaber vi motivation for læring. Vi ønsker at etablere undrende voksen-barn fællesskaber såvel som undrende og undersøgende barn-barn fællesskaber.

Ved at det pædagogiske personale viser interesse og stiller undrende spørgsmål til børnenes leg, har vi i Østen for Solen mulighed for at indrette stuerne, fællesrummet samt legepladsen efter børnenes behov og udviklingsmuligheder. Derved bliver vi også i stand til at rammesætte legen og læringen, så alle børn inkluderes.

Legens betydning

I klynge E er der i 2024 fokus på legens betydning for børns trivsel læring, udvikling og dannelse.

Vi har valgt at arbejde med legens betydning i et neuroaffektivt perspektiv med udgangspunkt i Susan Harts fagbog og legekuffert med kort som giver faglig viden om, hvilke lege og hvordan de udvikler og understøtter børn i deres hverdag.

Børns måde at være sammen på og lære foregår ofte i leg. Derfor er det vigtigt, at vi i Østen For Solen skaber rammer og gode vilkår for leg.

Legen har en vigtig betydning for barnets kontakt til andre mennesker, og dermed barnets udvikling, dvs. emotionelle kompetencer. Udover dette har legen en værdi i sig selv. Vi er i gang med en proces, hvor det pædagogiske personale arbejder bevidst med legen, for derigennem at styrke børnenes alsidige og personlige udvikling.

Vores teoretiske tilgang understøttes af lege kufferten, indeholdende inspirations kort som er i gang med at blive implementeret i vores dagligdag. Det gøres ved at personalet bevidst vælger lege ud der styrker fællesskabet og det enkelte barn ved behov. Legene er genkendelige og nemme at sætte i gang. Vi aldersopdeler ikke kun børnene efter alder, men ud fra barnets nærmeste udviklings zone. Det skaber trivsel og tryghed. Barnet tilbydes udviklingsmuligheder indenfor deres mestringsevne og udfordres tilpas af personalet, der viser at barnet kan klare det.

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø i klynge E er orienteret mod barnets hverdagsliv i institutionen. Hverdagslivet udspiller sig i interaktionerne og samspillet mellem børn og voksne. De interaktioner og samspil er præget af anerkendelse og opmærksomhed over for barnets perspektiv. Vi organiserer os, så vi kan drive pædagogik hele dagen – både ude og inde. I vores organisering tilstræber vi at møde børnene i mindre grupper og herved skabe grundlag for fælles refleksion og delt opmærksomhed. Vi organiserer os således, at vi skaber mulighed for overblik såvel som fordybelse. Gennem faglig refleksion justerer vi løbende på det fysiske læringsmiljø og vi er opmærksomme på at inddrage legepladsen som et pædagogisk læringsmiljø. Gennem arbejdet med de seks læreplanstemaer, sikrer vi bredde og variation i det daglige pædagogiske læringsmiljø.

I den konkrete pædagogiske dagligdag i ØFS betyder det fx: at det pædagogiske personale er bevidste om deres position, så der er voksne der kan hjælpe med at løse praktiske opgaver (toiletbesøg mv) og andre voksne der kan være fordybende og nærværende. Herudover kan børnene selv tage materialer frem på ethvert tidspunkt. Dvs. at vores materialer, såsom sakse, perler mv. er tilgængelige for de større børn og puslespil, bøger, klodser og dukker altid er til rådighed. Børnene deltager i alle rutiner gennem dagen: ved frugt udskæring, borddækning, fejning, smøre mad selv osv. Vi styrker selvhjulpenhed i de pædagogiske rutiner i hverdagen

Et andet eksempel på, hvordan det pædagogiske læringsmiljø udmønter sig i praksis i ØFS, er på legepladsen: Legepladsen er det sted, hvor der skal foregå pædagogik hele dagen, da det er et gennemgående miljø i børnenes institutionsliv.

Formiddagen er planlagt med aktiviteter og til tider med et overordnet pædagogisk tema, baseret ud fra, hvad der optager børnene. Den enkelte voksen har til opgave at tilrettelægge spændende og nærværende

aktiviteter, der afspejler børnegruppen og temaet samt guide børnene i leg, konflikter og at være nysgerrige sammen med børnene. Temaet som fx dyr og natur rummer både sneglejagt, plante frø, vandleg og andet. Legepladsen som et læringsmiljø giver naturligt sansemæssige oplevelser, motoriske udfordringer og spændende uforudsigelighed, som bidrager til den valgte aktivitet. Vi oplever, at vi sammen er undersøgende på elementer i naturen.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I **samarbejdet med forældrene** ligger vi i klyngen vægt på at etablere et grundlæggende tillidsfuldt forhold, der er præget af gensidighed og anerkendelse. Vi arbejder målrettet og løbende med forventningsafstemning ift. vejledning og vores løbende samarbejde generelt. Det betyder, at mens barnet er i Østen For Solen, tilbyder vi samtaler med jer forældre efter ca. 3 mdr. samt en 3 årig og en 5 årig skolesamtale. Ved yderligere behov afholder vi også samtaler. Vi ønsker derved at udvikle et stærkt samarbejde med jer forældre, med fokus på barnet.

I den pædagogiske praksis udmønter vores forældresamarbejde til at starte med, om indkøringen på følgende måde: Den første dag sidder den primære voksne sammen med forældrene og deres barn og har en forventningsafstemning (fokus på barnet). Vi spørger i indkøringsperioden indtil barnets sundhedstilstand, barselsperioden og interesser m.m. Dette gør vi for at få en bedre forståelse for barn og familie og for at kunne imødekomme barnets behov.

Vi fortæller om vores hverdag, pædagogik, rutiner, og forældrene fortæller om deres barn/familie. Vi lægger en ramme for deres indkøring i vuggestuen/børnehaven. Denne indkøring er betydningsfuld for den resterende tid i institutionen. Det er her, at stuens pædagogiske personale lærer den enkelte familie og det enkelte barn at kende og danner den gode relation. I alle relationer skal vi lære hinanden at kende og forstå, hvad hinanden mener. Vi anvender altid "vi-form". Hver indkøring er forskellig, da børnene og familier er meget forskellige, men det er et fælles mål, at barnet skal have en dejlig tid med trivsel, tryghed, udfordringer, venskaber og udvikling. Det kræver en stor investering fra personalets side, og denne investering prioriteres højt. Dialogen i hverdagen med forældrene vægtes højt særligt ved aflevering og afhentning. Det kan også være en telefonsamtale ved behov og info på AULA.

Forældreråd og forældrebestyrelse

Via 4 årlige møder samarbejder vi med forældrebestyrelsen og forældrerådet omkring de institutionelle rammer, som bl.a. omhandler den overordnede pædagogiske hverdag i Østen For Solen og Klynge E.

Udtalelser fra forældrerådet om den pædagogiske hverdag i Østen For Solen:

"I Østen for Solen får mine børn mulighed for at fordybe sig i det, der optager dem her og nu, fordi der ikke er en stram struktur. Det tillader meget tid til fri leg og fantasi, og pædagogerne er gode til at gribe børnene i det, de synes er spændende og som optager dem. Pædagogerne er med til at vække deres nysgerrighed på verden omkring dem, f.eks. har min femårige datter for nylig været på tur med storegruppen for at lære om elementerne: vand og luft. Som forældre bliver jeg enormt glad for netop pædagogernes opmærksomhed på at understøtte børnenes naturlige nysgerrighed og frie leg: når jeg f.eks. får en besked på AULA, hvor ungerne har været på jagt efter forårstegn på legepladsen, eller når pædagogerne hjælper med at skabe rammer omkring opfindsomme rollelege, som jeg ved, mit store barn elsker. "

Østen for solen er en familieinstitution, og det oplever jeg særligt min toårige søn har glæde af, da han elsker at lege opad. Pædagogerne hjælper med at skabe lege, som også inkluderer ham sammen med de større børn, og jeg kan se, at det inspirerer ham og er med til at udvikle hans sprog og motorik at være blandt de store. Familiestuerne struktur er desuden en gave, når man har flere børn, og de får mulighed for at være på stue sammen, for det giver tryghed og kontinuitet i hverdagen." - mor til en dreng på 2,5 og en pige på 5,5 år"

"Familiestuerne giver børnene en dejlig, tryk kontinuitet i relationen til de mennesker, som de tilbringer deres hverdage sammen med. Ligesom alle andre steder, så er der personaleudskiftning, men der er heldigvis også voksne og børn, som man følges med gennem mange år. Vores datter, som nu snart fylder fem år, har haft stor glæde af både at lære fra de store på stuen og være den store i forhold til de små. Stuerne er forskellige, og har personlige udtryk. Alfestuen er præget af en skøn sans for farver, indretning og kreative billedudtryk. De har mange traditioner på stuen og de enkelte børn bliver 'set'. Man følger med i årstidernes gang og familiernes liv, og fødselsdage bliver fejret med maner. - Mor til datter på fem år"

"Vi har et barn i Østen for solen, snart to. Det vi har kunne se med den første er, at han har lært meget af, at der er forskellige aldersgrupper på stuerne. Og nu hvor han snart bliver 4 og bliver en af de store viser han omsorg og forståelse overfor de små. De har en super fin legeplads med masser plads, og et dejligt personale. "

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Når vi i klynge E arbejder omkring **børn i udsatte positioner**, gør vi det med en opmærksomhed og respekt for det enkelte barn og deres forskellige udtryk. Vi er meget opmærksomme på, at særligt børn i udsatte positioner har brug for en institutionskultur, hvor den faglige refleksion prioriteres højt. Det er en faglig refleksion der blandt andet etableres gennem analyser og vores arbejde med praksisfortællinger. Den faglige refleksion er yderligere resurseorienteret og som udgangspunkt, er vi opmærksomme på, at udsatte positioner kan være midlertidige og samtidig optræde i nogle sammenhænge og ikke i andre. Eks. skilsmisse, familieførøgelse, dødsfald (Vi har i Østen For Solen en sorg og kriseplan, som understøtter dette arbejde) mv. For at fremme alle børns deltagelsesmuligheder i forskellige typer af fællesskaber undersøger vi og reflekterer løbende over deltagelsesbetingelserne i institutionens hverdagsliv såvel som deltagelsesbetingelserne i børne- og vokseninitierede aktiviteter.

Det pædagogiske personale i Østen for Solen har således et ressourceorienteret syn på barnet. hvilke forcer har barnet og hvordan får vi det i spil, så det får mulighed for at deltage på bedst mulige måde i børnefællesskabet.

Vi arbejder med at se udviklingsmuligheder og tilpasse almenpædagogikken således, at børn i udsatte positioner indgår i fællesskabet.

Vi er opmærksomme på, hvordan vi som fagpersonale agerer i vores relation til barnet og de evt. særlige hensyn der arbejdes med. Der er mange børn, der i en periode, har brug for særlig støtte til at opbygge erfaringer for at støtte deres fysiske og psykiske udvikling.

- Eks. ” i stedet for at sige: Barnet er impulsiv” siger vi: Barnet viser impulsivitet.

Vi arbejder med at være nysgerrige på barnet. Hvad inviterer barnet til, som det pædagogiske personale skal være nysgerrige på, for at støtte barnet. Vi undersøger læringsmiljøet, barnets relationer og barnets generelle udvikling. Det vil sige vi arbejder med at forstå og tage vare på barnets invitationer.

Vi skaber ekstra tydelige rammer og strukturer i dagligdagen ved behov, som ikke kun kan være til gavn for det enkelte barn men også andre børn i gruppen.

Børn er ikke problemet- de viser problemet.

Konkret i vores dagligdag arbejder vi med børn i udsatte positioner gennem bl.a. Tidlig indsats og udvidede forældresamarbejde.

Tidlig indsats foregår bl.a. gennem den daglige dialog med forældrene og hurtigt kan vi aftale et møde, hvor vi sammen støtter op om barnet. Det er også muligt her at præsentere vores tværfaglige samarbejdspartnere/ udvidet forældresamarbejde.

Vores tværfaglige samarbejdspartnere består af: støttepædagog, daginstitutions socialrådgiver, daginstitutions sundhedsplejerske, psykolog og tale/hørelære. Ved behov kan vi også gøre brug af hjemmets sundhedsplejerske.

Det varierer hvilke faggrupper der deltager ved netværksmøder alt efter hvilke behov der er. Netværksmøder afholdes mellem 4-6 årligt.

På denne måde har vi mulighed for at arbejde med et mere helhedsorienteret syn på barn og familie og vi får herved pædagogiske handlingsmuligheder og sparring.

Den daglige leder orienteres og inddrages ved behov for at støtte og vejlede personale og forældre.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

Amager klynge E er en del af "stærkt samarbejde" med Dyvekeskolen og den tilknyttede KKFO. En del af samarbejdet har udmøntet sig i en kanon, som består af nogle udvalgte sange, remser, bøger og nogle lege, som er gennemgående i både dagtilbud, KKFO og skolen. Derudover afholder Dyvekeskolen nogle sangdage hvert år i marts måned, hvor institutionerne inviteres til at deltage. Her synges bl.a. sangene fra vores kanon. Vi besøger også skolen inden skolestart. Besøgene på skolen og vores kanon er med til at skabe en tryk sammenhæng og genkendelighed for børnene.

I Amager klynge E afholder vi faglige dage for personalet på tværs af klyngen, som alle arbejder med de kommende skolestarter. Her er formålet at skabe en fælles forståelse af, hvilke kompetencer der skal være fokus på at udvikle og som kan være med til at hjælpe barnet til en bedre skolestart.

For at sikre at skolen har de bedste forudsætninger for at imødekomme det enkelte barn udarbejder vi, i samarbejde med forældrene, en vidensoverdragelse til skolen. Overdragelsen inkluderer en sprogvurdering og en dialogvurdering. Derudover vil der i nogle tilfælde være udarbejdet en overgangsbeskrivelse, som er gennemgået med forældrene.

Forud for starten på KKFO'en, tager vi på besøg på både en skole og en KKFO. Dette skal medvirke til at afmystificere, hvad det vil sige at gå på KKFO og skole, og derved skabe en tryk sammenhæng.

I Østen for solen forbereder vi bedst mulig børnene i overgangen fra institution til KKFO og skole ved tydeligt at italesætte, at de starter i KKFO først.

Dette er vigtigt, da mange børn forbinder afslutning i institutionen med direkte start i skole. Ved førskole-samtalerne med forældrene, bliver dette også nævnt.

Inden opstart af storegruppen, i Østen for Solen, afholdes et formøde for det personale der deltager i storegruppen med henblik på at tilgodese det enkeltes barns behov og eventuelle udfordringer.

Vi prioriterer at holde et børnemøde, inden forløbet går i gang, for at høre deres mening ift. hvad der optager dem, hvad de synes kunne være spændende at fordybe sig i, osv., idet børnenes stemme er vigtig, da det motiverer deres nysgerrighed, lyst til at lære og deltage aktivt i fællesskabet.

Når barnet starter i storegruppen i ØFS, er det vigtigt for os, at børnene ved hvad de skal. Vi er tydelige og italesætter, hvad der skal ske den pågældende dag. På den måde kan børnene øve sig i at forstå og modtage en kollektiv besked.

At gå i storegruppe giver særlige rettigheder. Det kan f.eks. være at spise med sine kammerater fra storegruppen på legepladsen "uden en voksen", selv hente service, mad m.m.

I storegruppen lægger vi vægt på at styrke deres kompetencer, såsom ansvarsbevidsthed, selvstændighed, nysgerrighed, selvhjulpenhed og i at forstå eget og andres følelsesliv. Alle kompetencer, der er med til at give børnene en god start i KKFO og skole. Ex. At kunne indgå i et nyt forpligtende fællesskab, oplevelse af selvstændighed og selvhjulpenhed. At have kompetencer til at konfliktløse.

Vi ønsker at børnene i storegruppen skal opleve et større fællesskab blandt deres jævnaldrende fordelt på de 5 stuer, så de får kendskab til hinanden og støttes i at danne relationer på tværs. For at understøtte processen bliver hvert barn tildelt en fast makker, med makker lægges der vægt på at børnene for god gavn af hinandens kompetencer og hjælpe dem ind i et større inkluderende fællesskab.

Vi har planlagte og spontane aktiviteter i storegruppen, hvor børnene enten mødes hele gruppen, eller deles i mindre grupper.

Derudover mødes storegruppen hver fredag, hvor vi arbejder med overgangsmaterialet KANON.

Vi afholder inden skolestart et særligt afslutningsarrangement for Storegruppen.

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi inddrager lokalsamfundet, så børnene drager fordel af at udvide deres horisont og skaber nysgerrighed, tryghed og lyst til at udforske omverdenen.

I Østen For solen bruger vi i høj grad lokalmiljøet omkring os og vi prioriterer at komme ud og opleve og udvide barnets bevidsthed om verdenen omkring sig. Det kan være på gåben, klapvogn eller på cykler til bl.a. bondegården, byggelegepladsen, amager fælled, besøg i andre institutioner og fritidshjem samt besøg på Dyveke bibliotek og ved deltagelse i lokale kulturarrangementer.

Vi tager også på ture der ligger lidt længere væk, vi benytter el cykler, bus eller metro og selve transportturen er en oplevelse i sig selv. fx ture til børnekulturhus Amager, naturcenterne, amager strand mv.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Det æstetiske børnemiljø har betydning for, om børnene oplever Østen For Solen som et rart sted at være, samt oplever miljøet i institutionen som inspirerende, motiverende og udfordrende. Det æstetiske miljø har betydning for børnenes lyst til at udfolde sig og lære. Vores udformning, indretning, udsmykning og lege steder, indvirker på børnenes oplevelser og handlinger.

Vi indretter derfor Østen For Solen således, at der er muligheder for forskellige typer af aktiviteter og leg, der kan medvirke til børnenes sociale, sproglige, motoriske og individuelle personlige udvikling.

De seneste år, har vi arbejdet meget med at udvikle legezoner, både ude og inde, for bedre at kunne understøtte børnenes leg og læring.

Børnemiljøet i Østen For Solen, er en integreret del af vores pædagogiske arbejde hvor:

- Legetøj, spil, puslespil og kreative materialer er tilgængeligt.
- Aktiviteter og materialer rummer aldersspændet fra 0 – 6 år.
- Vi er bevidste om vigtigheden af foranderlighed ift. børnenes alder, køn, etnicitet og interesser.
- Der er gode ergonomiske forhold og vi har fokus på at forbedre indeklimaet.

- Der er forskellige områder på legepladsen, hvor der er mulighed for ro og fordybelse samt indrettet, så det er muligt at styrke den motoriske udvikling efter alder.
- Der er naturmaterialer, forskellige køretøjer og udendørs legetøj i alderen 0-6 år
- Vi er opmærksomme på at skabe et mindre støjfuldt inde-miljø for børnene.
- Vi placerer legetøj, puslespil, bøger m.m. tilgængeligt for børnene.

Dette ses ved, at stuerne er indrettet i forskellige zoner tilpasset børnenes leg og alder. Køkkenhjørne, læsehjørne, bilbane/ togbane og tumleplads.

Stuerne er så vidt mulig indrettet i børnehøjde og legetøjet er tilgængeligt/ synligt. På denne måde fordele børnene sig og derved skabes et mindre støjfyldt miljø samt mulighed for fordybelse.

Zoneinddelingen på vores legepladser gør, at det er tydeligt for børnene, hvilke områder der kan cykles i, uden at forstyrre de andre børns leg, hvor man kan finde koste og skovle samt hvor sandtingene kan hentes.

De seks læreplanstemaer

Alsidig personlig udvikling

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Alle børn skal tilbydes mange forskellige muligheder for at deltage aktivt og få betydningsfulde sociale og kulturelle erfaringer. Der skal gives plads til, at børnene udfolder sig som selvstændige og alsidige personer, der selv kan tage initiativ og være nysgerrige. Vi skal skabe mulighed for, at børnene oplever sig selv som værdifulde deltagere i og medskaber af et socialt og kulturelt fællesskab, præget af respekt og omsorg for hinanden på tværs af vores forskelligheder.

Dette gør vi bl.a. ved, at vi hjælper børnene med at sætte ord og handling på, både nonverbalt samt verbalt, for derved at kunne rumme deres egne og andres følelser. Vi hjælper ligeledes børnene med at løse og selv håndtere konflikter, så børnene kan mærke egne og andres grænser og derved får de gå på mod til at kunne indgå i et større fællesskab.

0-2 årige:

De yngste børn er med til at dække bord, hente vognen med mad, der er små kander, så de har mulighed for at hælde op og tager selv mad over på deres tallerken.

Det pædagogiske personale hjælper børnene med at finde ud af hvad de har lyst til lege og støtter op om dette. Det kan være det lille barn som er interesseret i vandet på badeværelset og søger dette, hvor den voksne herefter sætter en vandleg i gang.

3-6 årige:

I løbet af formiddagen vil en lille gruppe børn gerne på legepladsen, dette imødekommer den voksne og fortæller, at de selv må bestemme, hvornår de vil ind.

I Østen for solen må børnene gerne gå på besøg på hinandens stuer, og derved har de mulighed for at danne venskaber på tværs af huset.

Social udvikling

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Vi skal sikre, at alle børn anerkendes, som de personer, de er, og de skal opleve at høre til. Samtidig ønsker vi at de får en forståelse og respekt for hinandens forskelligheder.

Alle børn skal opleve tryghed og tillid i deres relationer til både børn og voksne og være i et inkluderende børnemiljø. Børnene skal inddrages og opmuntres til at være aktive deltager i fællesskabet og kunne samarbejde med andre samt være deltagende i de demokratiske beslutningsprocesser.

Via familiestrukturen i ØFS har børnene mulighed for at lege med jævnaldrende men også spejle sig/ lege med børn 0- 6 år. Børnene lærer at udvise empati, vise hensyn og omsorg for hinanden, således at alle børn føler sig set, hørt og forstået – altså anerkendt. Det er en dynamisk proces som gør at børnene har mulighed for at lege mere aldersspredt. Vi støtter børnene i at danne venskaber og lærer, hvordan man kommer med i og er en del af en gruppe. Vi lærer børnene, hvad det vil sige at være en god ven, fx ved hjælp af dele fra mobbekufferterne til vuggestue og børnehalebørn.

0-2 årige:

Vi understøtter det lille barns parallel-leg, ved at være aktiv deltagende og støttende. Fx to små børn leger køkkenleg og det ene barn tager koppen fra det andet barn. Det pædagogiske personale, anerkender barnet ved at sige, at han/hun godt kan se at barnet gerne også vil have en kop og opfordrer barnet med koppen til at finde en mere, så de begge har en. Derved har de mulighed for at spejle sig i hinanden i legen.

3-6 årige barn:

For eksempel har en pige på 4 år ikke nogen at lege med, men vil gerne være med i nogle af de andres børns leg, men hun har svært ved at komme ind i lege. Det pædagogiske personale hjælper pigen, ved at guide hende ind i legen, ved at spørge hende om hun har spurgt, om hun må være med og/eller hjælper hende til at forstå, hvad legen går ud på, samt give forslag til hendes rolle i legen. Gruppen opfordres fx til at udvide legen, så andre kan være med. Derved understøttes det pædagogiske læringsmiljø, så børn lærer at forhandle, at indgå kompromiser og løse konflikter.

Kommunikation og sprog

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Det er vigtigt, at vi giver alle børn mulighed for at udvikle deres sprog gennem dagligdagens gøremål og aktiviteter, så de udvikler et aldersvarende sprog. Det giver dem mulighed for at udtrykke tanker, følelser og ideer. Vi skal udfordre børnene sprogligt, både kreativt samt give dem muligheder for at udtrykke sig på mange forskellige måder og ved hjælp af forskellige kommunikationsmidler. Vi skal støtte og udvikle børns interesse for og nysgerrighed i forhold til tegn, symboler, bogstaver og tal.

Dette gør vi i hverdagens praksis i ØFS, ved at sætte ord på egne og børnenes handlinger samt at give plads og mulighed for, at børnene selv kan sætte ord på og forklare sig. De mindste børn lærer af de store børn og vi synger, taler, læser, leger med rim og remser mv. Vi målretter højtlesning og dialogisk læsning ud fra barnets alder. Vi har spil og bøger til at understøtte børnenes sproglige udvikling. Vi benytter iPads til at være nysgerrige og undersøgende sammen med børnene, når vi fx "googler" forskellige oplysninger. Vi har tal, bogstaver og øvrige symboler tilgængelige for alle børn.

I Østen for solen anbefaler vi at alle børn bliver sprogvurderet når det fylder 3 og 5 år. En sprogvurdering er et pædagogisk arbejdsredskab, hvor vi har mulighed for at vurdere om jeres barn er sprogligt alderssvarende. Sproget er vigtigt for barnets mulighed for at kunne kommunikere og gøre sig forståelig i leg og kunne give udtryk for følelser, tanker og behov.

Fx har det 0-2 årige barn brug for voksne, der pludre med, imiterer, gestikulerer og benævner de ting eller handlinger der sker omkring barnet. Det kunne være i puslesituationer, ved af og påklædning samt aktiviteter barnet er en del af, altså alt det barnet er optaget af. Vi afstemmer vores toneleje og mimik efter barnets alder og sproglige formåen.

I forhold til de 3-6 årige, giver vi plads og tid til børnenes fortællinger og oplevelser. I dialogen vægter vi at være nysgerrige og undre os sammen samt give god tid til spørgsmål og svar. Fx er en lille gruppe børn optaget af en sommerfuglepuppe på legepladsen, og undre sig over hvad det er. Den voksne undrer sig sammen med børnene ved at stille spørgsmål til, hvordan de i fællesskab, kan finde ud af det sammen. Forskellige løsningsforslag afprøves og den voksne præsenterer nye ord i forhold til larvens udvikling og virke.

Krop, sanser og bevægelse

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Alle børn skal opleve accept af og forståelse for deres egen krop og glæden ved at være i bevægelse, både finmotorisk igennem puslespil, klippe, klodser mv. og grovmotoriks igennem hop, løb, dans, hinke, rulle sparke, gribe mv. Vi ønsker at styrke børnenes fysiske sundhed, blandt andet med fokus på ernæring, hygiejne og bevægelse, samt at de med alle sanser tilegner sig den fysiske, kulturelle og sociale omverden.

Vi hjælper børnene til at få forståelse for leg, bevægelse og kommunikation, så børnene får færdigheder til at kunne indgå i andre sociale fællesskaber. Vores aktiviteter bærer præg af mange gentagelser, da det er med til at skabe tryghed og udvikling hos børnene. Derudover hjælper gentagelser det enkelte barn til at opleve succes og anerkendelse, fordi barnet øver sig og pludselig fx kan hinke eller stå på et ben.

I hverdagen i ØFS arbejder vi med kroppen, sanser og bevægelse på følgende måder:

Kropslig bevægelse: understøttes i dagligdagen ved bl.a. at de yngste børn selv går op og ned ad trappe, bruger stige til krybbe/ puslebord, vi opfordrer de yngste til selv at gå/ bevæge sig, selvhjulpethed ved af/påklædning. Desuden via vores indendørs legemiljøer er det muligt for børnene at bruge deres krop på forskellige måder.

Ved korte ture ud af huset har vi fokus på at børnene selv får lov at gå. På vores legepladser er der mulighed for at børnene kan blive udfordret kropsligt i form af vores forskellige miljøer eks. Cykle, kravle op og ned ad små bakker, gå over hængebro og gyngel.

For de ældre børn er det muligt at udfolde sig kropsligt i et indendørs legetårn, snurretoppe, cykler og Aladdins hule som er et motorikrum med klatrevæg, rebstiger, rebgyngel og store puder til at bygge og tumle med.

På vores udearealer har vi skovområder med træer til at klatre i, bakker til at klatre op og ned samt kælke, klatretårn, gyng, rutsjebane, cykler og en fodboldbane.

Alle børn i Østen For Solen har mulighed for at lege med sand, jord og vand som understøtter og udvikler den taktile sans. Vi har en årlig planteday hvor vi har fokus på at planter og blomster er med til at stimulere syn, smag og lugtesansen.

På legepladsen er der yderligere mere mulighed for sanglege og regellege som både et børne og voksen initieret.

Vores udeværksted byder på legeredskaber og materialer som er med til at understøtte krop, sanser og bevægelse. Udeværkstedet er nyt som vi løbende udvikler på og som er taget i brug 2023.

Ved fredagssang mødes børn i alderen 0-4 år i fællesrummet på tværs af stuerne hvor vi synger med fagter og bruger kroppen aktivt.

Natur, udeliv og science

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Vi ønsker, at børnene udvikler respekt og forståelse for glæden ved at være i naturen. Vi vil give børnene mulighed for at lære naturen at kende med alle sanser og opleve denne som kilde til rum for leg, oplevelse, udforskning og viden. Børnene tilegner sig mange forskellige erfaringer med natur, naturfænomener og miljø. Barnet skal have mulighed for at opleve naturens kræfter og forandring og betydning for mennesker. Barnet skal stifte bekendtskab med årstiderne, dyr, vejret, skov og vand. Naturen bliver her ved en legeplads, med mulighed for at udforske og eksperimentere.

I dagligdagen vægter vi at have dialog om bæredygtighed i form af fx. at passe på tingene ved vores brug af vand, papir, affaldssortering samt brug af genbrugsmaterialer i de kreative processer.

Aktiviteter sammen med børnene kunne bl.a. bestå af at plante, små fysikforsøg og miljøkendskab.

Vi har materialer til matematisk opmærksomhed, såsom forskellige former, tal og mængder samt målebånd og vægte.

Vi har blandt andet i de forgangne år arbejdet meget med naturen som sanseelement. Disse forløb har været aldersopdelt og på tværs af stuerne.

Kultur, æstetik og fællesskab

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Alle børn skal have mulighed for at møde og afprøve sig selv i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer. Børnene skal have adgang til materialer, redskaber og medier, som kan give oplevelser og bidrage til deres skabende kulturelle aktiviteter. Børnene skal have lejlighed til at deltage i og få viden om kultur, kulturforståelse, traditioner og kunstneriske tilbud.

Via forskelligt udklædningstøj har børnene mulighed for at afprøve sig selv ift. forskellige roller. Vi deltager i forskellige kulturelle aktiviteter såsom teaterforløb i Amagerkulturhus, aktiviteter gennem åbent dagtilbud og arrangementer på div biblioteker. Vi har faste traditioner såsom fastelavn, halloween julefest/ Lucia, sommerfest og jule- og påskefrokost for børnene.

Fx benytter de 0 til 2 årige materialer som maling og modellervoks og vi hører ofte musik, hvor vi bruger instrumenter for at udtrykke os

De 3 til 6 årige udtrykker sig ofte igennem påvirkning fra forskellige medier, eks. MGP, bagedysten og tegnefilm og vi understøtter dette, ved at tilbyde og give mulighed for forskellige materialer, leg, udtryk mv.

Evalueringskultur

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

I klynge E arbejder vi med en mangfoldighed af pædagogisk dokumentation for at styrke **evalueringskulturen**. Vi er optaget af, at vores evalueringsarbejde tager udgangspunkt i det enkelte barns læring og udvikling samt hvordan denne læring og udvikling kan evalueres i sammenhæng med læringsmiljøet. På stuemøder og P-møder prioriteres denne evaluering, så vi sikrer etableringen af et fagligt rum til analyse og refleksion. Vi arbejder målrettet for, at vores evalueringer får fremadrettet betydning for vores pædagogiske dagligdag. Det fremadrettede perspektiv prioriteres for at skabe en evalueringskultur der for den enkelte medarbejder fremstår meningsfuld. Gennem fx brug af aktionslæring tilstræber vi en evalueringskultur der er undersøgende og eksperimenterende. Vi har et årshjul til at understøtte af den systematiske evalueringskultur. Et af de systematiske redskaber, som vi allerede benytter med succes, er SMTTE-modellen. Med SMTTE-modellen sikrer vi blandt andet en systematik i arbejdet med voksen-initierede aktiviteter, men den benyttes fx også i et udviklingsprojekt med fokus på udvikling af legepladskulturen.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den Pædagogiske Læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Ved at vi undersøger og er nysgerrige sammen med børnene, kan vi som pædagogisk personale udvikle og evaluere det pædagogiske læringsmiljø, hvorved der bliver skabt mulighed for at afstemme læringsmiljøet ud fra et børneperspektiv. Børneinterview og forældreinddragelsen er således vigtige elementer i vores refleksioner sammen.

Fx hvis nogle børn er optaget at hule leg, indretter vi et rum/område til hulebygning og sørger for materialer og legeredskaber til formålet. Vi undersøger og er nysgerrige sammen med børnene omkring, hvordan en hule kan konstrueres, vi prøver ideer af sammen, tegner skitser m.m.

På personalemøder og til fredagsmøder evaluerer vi det pædagogiske grundlag samt de seks læreplanste-maer i vores pædagogiske Læreplan. Således kan vi systematisk planlægge, justere og evaluere forskellige pædagogiske temaer, aktiviteter, mv.

Som dokumentations metoder anvender vi SMTTE-modellen, KBH-barn, Fotos fra forskellige processer eller aktiviteter med undertekster (tretrinsmodel) samt sprogtrappen.

Årsevaluering 2020

Hele personalegruppen har via hjemsendelsen under Corona arbejdet med at evaluere den styrkede Pædagogiske Læreplan. Processen har været således, at hver enkelt medarbejder har skulle læse den pædagogiske Læreplan igennem, med særligt fokus på punkterne familiegrupper, sammenhæng til børnehaveklassen og de seks læreplanstemaer. Herunder særligt afsnittet kommunikation, sprog og krop samt sanser og bevægelse. I den forbindelse skulle alle give en skriftlig tilbagemelding på ændringer eller tilføjelser. Til inspiration vedrørende evaluering af den Pædagogiske Læreplan lyttede alle til medsendte podcasts, som havde fokus på de seks læreplanstemaerne.

De to faglige fyrtårn og den pædagogiske leder har gennemlæst alle besvarelser omkring de forskellige emner. Hertil har vi revideret vores Pædagogiske Læreplan ud fra disse besvarelser. Efterfølgende har hele personalegruppen gennemlæst den nye reviderede udgave. Denne proces har været meningsfuld og gjort, at hver enkelte medarbejder har haft stor indflydelse på indholdet. Dette har dermed skabt større medejerskab.

I processen med at evaluere den Pædagogiske Læreplan har vi tilføjet afsnittet Familiegrupper, da denne struktur særligt kendetegner vores institution.

Vi har også i vores pædagogisk praksis i det forgangne år arbejdet særligt med mad og måltidspædagogik som en del af vores rutinepædagogik i hverdagen. Det er på nuværende tidspunkt så godt implementeret i vores dagligdag, at vi finder det vigtigt, at dette også skulle være en del af dette skriv, idet den Pædagogiske Læreplan altid skal afspejle den pædagogiske praksis i Østen for Solen.

For at understøtte den pædagogiske praksis omkring implementering af den Pædagogiske Læreplan i Østen for Solen har vi også haft fokus på arbejdsfællesskabet for herved at sikre, at kerneopgaven er i højsædet. Således understøtter et godt arbejdsfællesskab en høj faglighed i hverdagen.

Under afsnittet "Pædagogisk grundlag" har vi valgt at ændre underoverskriften fra "Vi følges mod stjernerne" til "Den ønskede effekt for børnene". Dette er for at tydeliggøre og øge det pædagogiske personales bevidsthed om værdien af vores faglige pædagogiske arbejde med børnene.

Til sidst, for at lette overskueligheden, har vi indført en indholdsfortegnelse.

Årsevaluering 2023

Vi har på P-møder i personalegruppen samt på vores ugentlige fredagsmøder, hvor et pædagogisk personale fra hver stue deltager, arbejdet med at evaluere den styrkede Pædagogiske Læreplan.

Vi har bl.a. på et personalemøde været delt op i 3 grupper, hvor der blev arbejdet med emnerne:

- Ny definition og anvendelse af "omsorgsgrebet" under det pædagogiske grundlag
- Definition og afklaring af den pædagogiske praksis med "storegruppen" under emnet sammenhæng til børnehaveklassen
- Refleksion og sparring omkring emnet "børn i udsatte positioner", idet vi har haft to medarbejder på kursus/uddannelse i emnet og således fik vi ny viden til at gendefinerer emnet og vores praksis.

Derudover har de to faglige fyrtårn og den pædagogiske leder tilføjet emnet normkritisk pædagogik, som vi i klyngen har en klar definition på. Vi har haft en kollega på kursus i emnet og sammen med den pædagogstuderende har vi haft emnet op til refleksion i hele personalegruppen.

Vi har redigeret under emnet "hvem er Østen for Solen" således beskrivelsen af vores pædagogiske praksis passer til det vi gør nu i 2023.

Vi skal i 2024 have særligt fokus på "legens betydning" i klyngen og derfor har vi uddybet denne del under emnet Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber, således den Pædagogiske Læreplan også kommer til at afspejle denne pædagogiske praksis i Østen for Solen i 2024

Under afsnittet "Pædagogisk grundlag" har vi desuden valgt at ændre overskriften fra "Den ønskede effekt for børnene" til "omsorgsgrebet", idet vi i 2023 har haft børns vilkår ude i klyngen og lave oplæg om tillid, tryghed og tilknytning samt relations arbejde. For at tydeliggøre og øge vores bevidsthed og værdien af omsorgsdelen var denne ændring vigtig.

Efterfølgende har hele personalegruppen gennemlæst den nye reviderede udgave. Hele processen har været meningskabende og gjort, at hver enkelte medarbejder har haft stor indflydelse på indholdet. Dette har dermed givet større medejerskab af læreplanen for det pædagogiske personale.

For at understøtte den pædagogiske praksis omkring den Pædagogiske Læreplan i Østen for Solen har vi igen i år haft fokus på arbejdsfællesskabet for herved fortsat at sikre, at kerneopgaven er i højsædet. Et godt arbejdsfællesskab er stadig meget vigtigt for at styrke og udvikle en høj faglighed i vores pædagogiske praksis.